

דבר תורה לפרשת אחרי מות (תשע"ד) – שבת הגדול.

אהוד זמורה

"שבת הגדול" היא השבת הסמוכה לחג הפסח.

מדוע נקראה השבת שלפני חג הפסח בשם זה. על כך יש הסברים רבים. אולם תחילה עולה השאלה מדוע נקראת השבת "גדול" ולא "גדולה"? שהרי שבת היא מלשון נקבה. מדרשים ופירושים רבים נכתבו הן על חילוף המין בתואר השבת מגדולה לגדול ועל עצם התואר – "גדול".

אביא רק אחד הפירושים או ההשערות. את זה של רבי עזריה פיג'ו אשר נולד בוונציה באמצע המאה השש עשרה שאמר שהשם "שבת הגדול" ניתן לה על שם מהפך רוחני עתידי גדול אשר יביא גאולה ושלום לעולם המתואר בפסוקים האחרונים שבספר מלאכי "זכרו תורת משה עבדי אשר ציויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים. הנה אני שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא. והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא והכיתי את הארץ חרם." (מלאכי ג' כב-כד). כלומר התואר גדול נגזר מאירוע גדול אותו מנבא הנביא מלאכי.

גם מרבית הפירושים האחרים מכוונים את מקור השם להפטרה הנקראת ביום זה ולא לפרשה עצמה – פרשת אחרי מות. בשבת אנו קוראים בהפטרה את הפסוקים האחרונים שבספרי הנביאים המופיעים בסיומו של ספר מלאכי (מלאכי ג' כב – כד).

לפי המסורת ניבאו בישראל **48 נביאים ו- 7 נביאות**. מלאכי היה האחרון שבהם. הוא היה בן הדור השלישי של אנשי הבית השני. אחריו לא מופיעים בתנ"ך עוד נביאים. תקופת הנביאים הסתיימה בו. כל הנביאים עשו עבודה סיזיפית בניסיון להניע את העם מקיום עבודה זרה, הן בארץ ישראל והן בבית המקדש, אולם כולם נכשלו.

המסר האחרון המופיע בספרי הנביאים מפיו של מלאכי אומר במילים אחרות: אנו הנביאים לא יכולנו להניע את העם מקיום מנהגי עובדי האלילים, אולם מנהגים חיצוניים של עבודת אלילים אינם הדבר החשוב. הדבר החשוב והקריטי לעם ישראל אותו הוא צריך להקפיד ולשמר, ולקיימו בחיי היום-יום שלו הוא לזכור ולהעביר את הידע שקבלנו ממשה בהר חורב, כלומר לדבוק במסורת שנתנה לנו על ידי משה, זו הכתובה בספרי התורה. היא העיקר המחזיק את עם ישראל ומשמר אותו מהתבוללות. ללא ידיעת המסורת לא יוכל איש ישראל לשמר את יהדותו כאשר מסביבו פועלים כוחות רבים למען התבוללות.

לא מפליא הוא שההפטרה של שבת הגדול נבחרה כדי להדגיש מסר זה. מנהג הקריאה בהפטרה החל כנראה בימי הביניים. היו אלה ימים של פרעות ביהודים ועימותים קשים בין הנצרות והיהדות. עם ישראל עבר תקופות קשות של התבוללות בכפיה, של קושי בקיום מצוות הדת בפרהסיה. אולם בפנים, במסגרת המשפחתית הצליחה המסורת היהודית לשמר את המשכיות הקיום שלנו עד עצם היום הזה. לצערנו כיום, בקהילות רבות בגולה הולכת ופוחתת הידיעה וההבנה בתורת משה, ביחוד בין הצעירים וכתוצאה מכך גדלה ההתבוללות ונישואי תערובת.

המסר של הנביא מלאכי הוא כפול.

- לזכור את המסורת שקבל העם ממשה בחורב. (זכרו את תורת משה עבדי אשר צייתי אותו בחורב על כל ישראל, חוקים ומשפטים).
- לחזק את היהדות בתא המשפחתי שבו הורים מעבירים את המסורת לילדים, והילדים לומדים ומחדשים את המסורת עם ההורים. (והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם).

זזה הרי המסר שמעבירה לנו ההגדה של פסח אותה נקרא בשבוע הבא:

- להורים אומרת ההגדה **והגדת לבניך**, לכל בניך: הרשע והחכם והתם ושאינו יודע לשאול. לכל אחד על פי דרכו.
- וילידים - לעודד אותם לשאול שאלות, להקשות קושיות לתהות ולחדש במסורת היהודית. כל אחד על פי נטייתו ואופיו. לכולם יש הזכות לשאול ולתהות על מהות תורת ישראל ולחדש בה חידושים.

להפטרה של פרשת השבוע יש אם כן קשר אמיץ לסדר הפסח ולהגדה אותה אנו קוראים בערב החג.